

d o p i s n a   t e o l o g i j a

UVODNI TEČAJ “PUT”

Izdaje: Institut za višu teološku kulturu pri Bogoslovnom fakultetu, Zagreb, Kaptol 31, telefon: (041) 38-446
Glavni urednik: Dr. Jerko Fućak, predstojnik Instituta
Odgovara: Dr. Vjekoslav Bajsić, Kaptol 31
Naklada i uprava: "Kršćanska sadašnjost", 41001 Zagreb, Marulićev trg 14, pp.434

Pismo XIII

13. EUHARISTIJA – SAKRAMENT JEDINSTVA

Tko jede moje tijelo i pije moju krv, u meni ostaje i ja u njemu. Kao što je mene poslao živi Otac, i ja živim po Ocu, tako i onaj koji mene blaguje, živjet će po meni.

Iv 6,56-57

Pristup

- *Kakav stav imaju Vaši znanci prema euharistiji? Koje su Vam preinake u slavljenju svete Mise poznate? Koju svrhu imaju te preinake?*
- *Što podrazumijevate pod riječju “sakrament”?*

Nadovezanost i pregled

Pošto smo razmislili o naviještanju, razmišljamo sada o crkvenom sakramentalnom životu. Nakon temeljnog uvoda u značenju sakramenata (13.1) pobliže se razmišlja o Euharistiji (13.2). U idućem pismu (14) riječ je o preostalim sakramentima.

13.1 SUSRET S KRISTOM U CRKVENIM SAKRAMENTIMA

13.1.1 Sakramenti i osnovna životna stanja

Čvorišta opstanka

U ljudskom životu postoje događaji koji imaju odlučno značenje za čovjekov opstanak. U takvim trenucima čovjek postavlja pitanje izvora, smisla i uopće, cilja svoga života. Takve čvorišne točke u čovjekovu opstanku jesu na primjer: pristup svjesnom rasuđivanju svijeta oko sebe i društva u kojem se živi; izbor zanimanja; izbor bračnog druga; pitanje krivice: teška bolest i, posebno pitanje smrti. U tim trenucima, život i svijet upućuju čovjeka na pitanje koja ga nadmašuju i od njega traže da se odluči.

Crkveni sakramenti – pomoć da se svladaju osnovna pitanja

Sakramenti su usmjereni na takve čvorišne točke opstanka. U njima se čovjeku po spasonosnom susretu s Kristom nudi onaj doživljaj smisla koji je odgovor na pitanja što ih preda nj stavlja život.

13.1.2 Značenje znakova

Sadašnja problematika

Nejasni znakovi

Neposredno egzistencijalno značenje sakramenata danas se, naravno, veoma često više ne razumije. Tome su razlozi mnogostruki: nedostatna providnost riječ i znakova kojima se dijele sakramenti: nije jasno što se njima označuje; kriza vjere: mnogim ljudima našega vremena nedostaje osnovno razumijevanje

Beživotno shvaćanje sakramenata

smisla i znakovitosti sakramentalnih znakova. Mnogi kršćani još uvijek poimaju sakramente kao neka “milosna sredstva” koja, po njima, gotovo magično djeluju. Za njih sakramenti nemaju sveze s njihovim životom niti u njima raspoznaju ponudu osobnog susreta s Kristom. Drugi naginju k tome da

Uvodni tečaj

obezvrijede sakramentalne čine. Shvaćaju ih “samo” simbolički ili kao “znakove”, bez pravog zbiljskog sadržaja.

Različito značenje znakova i simbolâ

Što je brak?	Od najranijeg vremena crkvene povijesti pojam “znak” i “simbol” služi da se pojasni sakramentalno zbivanje. <u>Znak ili simbol jest nešto što je očigledno, ali povrh sebe upućuje na nešto što u sebi nije očigledno.</u>
Dvije vrste znakova	Na osnovi odnosa prema zbilji daju se razlikovati dvije vrste znakova: znakovi u širem smislu (zovu se i simboli upućivanja ili znaci informiranja) ponajčešće se zasnivaju na dogovoru (na primjer prometni znaci). Njihov je dakle odnos prema zbilji veoma labav. Simbol u pravom smislu, naprotiv, ima tu oznaku da posjeduje udio na zbilji koju označuje. Naziva se i zbiljski simbol, izražajni simbol ili ostvarivani znak. U tom se slučaju zbilja izražava i ostvaruje u znaku.
-dogovoreni	Tako je poklon izražajni simbol za nutarnje raspoloženje poklonitelja prema onome kome se klanjam. I ljudsko je tijelo realni simbol čovjekova ja, jer se u tijelu na poseban način izražava i ostvaruje ljudska osoba.
-izražajni	

Sakramenti kao ostvarenje susreta s Kristom

Sakramenti nisu dogovoreni znaci nego zbiljski simboli. U njima se ostvaruje čovjekov susret s proslavljenim Gospodinom koji se ne može vidjeti niti je opipljiv. Krist se u sakramentalnim činima služi nekim (zornim) znakom da bi nas osobno po njemu susreo.

Ali kao je to moguće? Ne vode li takva razmišljanja u područje magije ili mitologije? Istinsko značenje sakramentalnog događaja daje se uvidjeti tek na temelju cjelokupne pozadine sveukupnog Božjeg puta s ljudima.

13.1.3 Božje povjesnospasenjsko djelovanje kao “sakramentalni” događaj

Stvaranje kao «sakrament»

Stvaranje kao	U najširem smislu riječi može se već stvaranje označiti kao Božji sakrament. Kad nevidljivi Bog stvara slobodno svijet kao svoga sučelnika, tad je to
Uvodni tečaj	

susret

stvaranje vidljivi izražaj Boga koji je u sebi neshvatljiv i nepojmljiv. Stvorenje, ukoliko je Božji dar, izražava Božju volju da se ljudima sve to više očituje. Ono je početni izraz Božjeg samodavanja. Na taj način svako zbivanje u prirodi od samog početka zadobiva dubinsku dimenziju, koja, razumije se, ponajviše ostaje skrivena. Čovjek je, slika i partner Božji, kudikamo pozvaniji nego neživa priroda da bude sakrament Božjeg stvaralačkog djelovanja.

Izrael kao "sakrament"

Izraelova
povijest: poziv i
savez

Tek je u povijesti starozavjetnog Božjeg naroda otkrivena ta sakramentalnost svega stvorenoga i prije svega ljudskoga života. Na Izraelu postaje jasno na što je pozvan sav ljudski rod. Radi toga se svaki događaj u Izraelu s kudikamo više prava nego stvaranje i ljudska povijest može zvati "sakramentom". U povijesti se Izraela izražuje u sve većoj punini Božja saveznička volja. Ali ni u Izraelu nije sve ponovnije prilaženje Boga čovjeku postiglo konačni cilj. Izraelovo je izdajstvo bilo uzrok da Bog nije pronašao u svome narodu posve valjani i trajni izražaj.

Isus Krist, Božji sakrament

Za zemaljskog
život

U Isusu, Pojedincu, koji je u potpunosti živio od Boga i za Boga, Bog se posvema izrazio i bez ostatka predao svijetu. Isus je već u svom zemaljskom opstanku Sin, Božja Riječ i Božji čin. Istodobno je posljednji i posvemašnji izražaj Božje blizine i njegova milosrđa. Ali i taj izražaj Boga u Isusu iz Nazareta zasjenjen je nerazumijevanjem i odbačenjem ljudi.

Uskrsli i
proslavljeni

Uskrsli i proslavljeni Gospodin konačni je i neopozivi sakrament susreta s Bogom. Nakon Vazma Isus ostvaruje Božju blizinu na nov način, na način koji nadmašuje sveukupno dotadašnje Božje sakramentalno djelovanje. Tu je blizinu začetno označio već njegov zemaljski opstanak.

Crkva, Kristov sakrament

U prostoru i
vremenu

Crkva je u svemu svom životu vidljivo obličje Uskrsloga. Crkvena sakramentalnost jest most između proslavljenog Krista i hodočasničkog čovječanstva. U njemu Bog privodi kraju svoje spasiteljsko djelo koje je još

Uvodni tečaj

uvijek sakramentalno. To znači: ono se ostvaruje u okvirima prostora i vremena.

Crkveni sakramenti

U sakramentima

Bog - Krist -
Crkva –
sakramenti

Da bi to duboko i u sebi nevidljivo otajstvo Crkve odista bilo “sakrament”, mora se očitovati na konkretan način. To se događa u raznovrsnim životnim očitovanjima Crkve, a posebice kroz sedam sakramenata. O sakramentu u punom smislu govorimo ako se Crkva u svojoj posljednjoj dimenziji ostvaruje kao Božji sakrament za pojedinca. Tako su tih sedam sakramenata kontaktna mjesta (kontakt doslovno znači “dodir”) po kojima pojedinac postiže udioništvo na jedinom sakramentu spasenja, a to je Isus Krist. Pojedinac je osobno pozvan na susret s Gospodinom ukoliko se jednom i uvijek iznova uključuje u novi Božji narod. Sakramenti su životno odlučujući susreti s Kristom. U crkvenim sakramentima konkretnost sveobuhvatnog sakramentalnog djelovanja – “utjelovljenje” Boga – zadobiva posljednji domet. Bog se “utjelovljuje” u Izraelu, u punini u Kristu; Krist se utjelovljuje u Crkvi; Crkva u sakramentima. Božji poziv do pojedinca dopire po sakramentima. Bog po sakramentima potiče pojedinca u njegovu tjelesnom i uvijek jedincatom položaju na susret sa sobom.

Ustanovljenje sakramenata

Budući da Crkva u punom smislu postoji tek od Vazma, pojedini sakramenti kao životna ostvarenja Crkve posjeduju Vazmeno obilježje. Oni u okviru Crkve omogućuju susret s Uskrslim. Zbog toga pitanje je li Isus izričito ustanovio pojedini sakrament nije tako presudno važno kako se često smatra. Mjerodavno je da se Crkva u svojim odlučujućim životnim djelima shvaća kao zajednica proslavljenog Gospodina.

Sveto pismo pruža za pojedine sakramente (krst, pokora i Euharistija) temelje u životu preduskrslom Isusa. Ipak je opito da u i ti tekstovi u pojedinostima prožeti povazmenom crkvenom praksom.

Riječ ili sakrament? Krivo pitanje

Riječ i sakrament U procesu Objave između Boga i ljudi Riječi Božjoj pripada posebno značenje (usp. 12.1). Čemu onda služi sakrament? U kojem je odnosu zapovijed da se naviješta (usp. 12.4) sa crkvenim sakramentalnim životom?

Od samog početka Riječ i sakrament igraju ulogu posrednika u prenošenju Kristova djela. I u dijeljenju pojedinih sakramenata riječ i znakovno djelovanje najuže su međusobno povezani. Kako razumjeti tu povezanost?

Riječ i znak u ljudskom životu

Gesta – znak
blizine i
naklonosti

Ne bi zadovoljavala pretpostavka da Krist u Riječi samo govori, a u sakramentu samo djeluje. Ta, već je i sam govor stanovito djelovanje. Već smo u posljednjem pismu razmišljali kako je čovjek ostvaruje kroz govor. I obratno: i djelovanje je govor. Izrazi lica mogu jasnije govoriti nego riječi. Iza obojega – iza riječi i djela – stoji nerazdijeljeni čovjek koji reagira na svijet što ga susreće. Zbilja koja se veće nalazi u riječi može, razumije se, kroz znak postati snažnijom. Ljubazna gesta sažimlje i konkretizira puku riječ. Tek tim djelovanjem riječ postiže što je u dubini htjela, ali sama po sebi nije mogla: tjelesnu blizinu. Kroz “dodir” (usp. Mt 20,34) događa se i ostvaruje naklonost koja se već nalazila u riječi.

Krist – Božja Riječ i sakrament

Krist – Riječ i
Čin

Isprepletenost riječi i sakramenta značajka je cjelokupne Objave (usp. 12.1). najgušća je u Isusu Kristu. Bog se ljudima htjede dati ne samo u rečenoj i napisanoj riječi, već i u tjelesnom Čovjeku. On je Riječ i Čin, Božji sakrament. U njemu dolazi do potpunog izraza i ostvarenja Božja želja da se objavi ljudima. On je tjelesna Božja zauzetost za nas. On je kretnja što ljubi i teži za najneposrednijom i posljednjom blizinom.

Isusovo djelovanje riječima i znakovima.

Dodir “oslovljava osobu” Isus navješćuje svom svojom djelatnošću, a posebice ozdravljenjima. Znakovitost tih “znakova” možemo uočiti i misleći na ovo: riječ se najčešće upućuje mnogim ljudima; u najviše slučajeva može doprijeti do mnogo ljudi. Dodirom se naprotiv, na zaseban način oslovljava samo pojedinac. Time mu se jasno daje do znanja da se riječ tiče baš njega osobno, postaje mu jasno koliko se misli na nj- nezamjenjivoga pojedinca.

Sakramenti – Gospodinovi “Dodiri” (usp. Mt 20,34)

Crkva u sakramentima nastavlja Isusovo spasiteljsko djelovanje. Sakramenti su Kristove ljubazne geste u okviru Crkve. Oni su istovremeno “samoposluživanje” kojim Gospodin oslobađa čovjeka za intenzivnije, dublje zajedništvo s Bogom i braćom.

13.1.5 “Podjeljivanje” i “Primanje”, “djelotvornost”i “djelovanje” sakramenata Nejasan način izražavanja

Susret je poklon osobe Tko u sakramentima gleda osoban susret s Gospodinom, lako primjećuje kako je nedostatan uobičajeni način govora o dijeljenju i djelovanju nekog sakramenta. Susret se ne može udijeliti ni primiti kao kakva stvar. Susret se poklanja. I to poklanja ti ga onaj koga susrećeš: Čovjek se uvodi, prima u susret. Susret je događaj koji obuhvaća svega čovjeka.

Preduvjeti za valjanost sakramenta

Važan je susret Sakramentalni znak uvijek “djeluje” kad se daje i prema s pravom namjerom: kad djelatelj i primalac želi činiti što Crkva čini. Djelatelj posreduje susret s Kristom. Istina, valjanost sakramenta ne ovisi, doduše, od osobnog djelateljeva shvaćanja, ali se susret s Kristom obogaćuje i produbljuje ako djelatelj ne ostvaruje samo vanjski obred, već osobno sudjeluje u zbivanju.

Uvodni tečaj

Božji pristanak ostaje

Susret s Bogom Istinski je djelitelj sakramenata sam Bog. On omogućuje susret što se izrazuje u tim znakovima ljubavi i tako se na njih veže. U tom je očigledna ozbiljnost Božjeg pristanak. Volja Boga saveznika jamči da sakramenti sigurno “djeluju”.

Poziv na susret nije automatski

Susret je odnos Sakramenti se nipošto ne smiju shvatiti magički: kao da bi djelovali od sebe, kao automat. Susret se ne može nametnuti. On traži spremnost obojice sudionika. Sakrament je plodonosniji što je primatelj spremniji za susret. Stoga se “djelovanje” sakramenta ne sastoji u “količinskom uvećavanju” materijalno shvaćene milosti.

“Djelovanje” osobnog susreta događa se više u produbljenijem odnosu među partnerima. On u sakramentima uključuje promjenu ljudskog partnera. Vodi ga iznova i dublje prema Bogu, ljudima i Crkvi.

Crkvenost sakramenata

U ostvarenju sakramentalnog života ostvaruju se Crkva nasuprot jedinca da toga pojedinca učini sposobnim za zreliji kršćanski život. Sakramenti se zbivaju u prostoru Crkve i služe ostvarenju Crkve. Poradi toga ni jedan sakrament ne služi isključivo usavršenju pojedinca ukoliko bi se ono shvatilo izoliranim od crkvenog života. Sakrament mora donijeti ploda za Crkvu i svijet.

13.1.6 **Sakramenti kao naviještanje – posljedica za bogoslužje i sakramentalni pastoral**

Žarišta u kršćaninovu životu i djelovanje Crkve

Obavljanje liturgijskih svečanosti mora proizlaziti iz nastojanja da se te

Susret s Kristom i s braćom

svečanosti shvate kao žarišta u životu pojedinca i najintenzivnije ostvarenje Crkve. Odatle nužnost da se slavljenje sakramenata uklopi u ostala životna djelovanja Crkve. Pri sakramentalnom se djelovanju i pripremi mora istodobno paziti da se kršćaninu po sakramentu omogući susret s Kristom i s braćom. Taj susret najdublje zahvaća njegov život te se stoga mora odraziti na cjelovitom njegovu biću. Posljednjih je desetljeća – posebice nakon Drugog vatikanskog sabora – ostvarena velika obnova na liturgijskom području. Najvažnija želja te obnove sastoji se u ovom: pružiti kršćanima pomoć da kroz obnavljanje liturgijskih slavlja shvate njihov pravi smisao i da u što većoj mjeri sudjeluju u slavljinama (usp. 2.Vat.Sabor, Konstitucija o svetoj Liturgiji, 21).

Sakramentalni pastoral

Pratiti život

-Euharistija

-Krst

-Potvrda

Sakramentalni susret s Kristom oblikuje sav kršćaninov život. Stoga uvođenje u ispravno poimanje i suostvarenje sakramenata mora pratiti sav vjernički život u njegovim različitim razvojnim stupnjevima i životnim stanjima. Nije dakle dostatno uvođenje u prvu pričest i prvu ispovijed. Tijekom života kršćanin treba stjecati sve dublje razumijevanje tih sakramenata i često ih obavljati . Euharistija i pokora traže doživotni proces učenja. Isto tako stalno treba razmišljati o krstu i potvrdi da se mogne razviti ono što je kao klica zasađeno tim sakramentima. Veliko značenje sakramenata za kršćaninov život traži da se sakramentalni pastoral obazire na kršćaninov životni prostor. Pri slavljenju krsta, prve pričesti i potvrde posebna se pažnja posvećuje nadasve roditeljima i ostalim osobama koje su u vezi s djetetom. Tu se krije pastoralna mogućnost da se kršćanima odvojenima od Crkve otvori put u život zajednice. Jasno je da to ne može obaviti samo jedan dušobrižnik. Za to se traži zalaganje većeg broja članova zajednice.

Sakramentalni pastoral kao ostvarenje zajednice

Zalaganje sve zajednice

Sakramentalni se pastoral ne smije shvatiti kao “puko osiguranje podmlatka”. On pruža cjelokupnoj zajednici mogućnost da ga ostvaruje u zajedničkom životu, vjerovanju i djelovanju. Uvođenje djece i mladeži u sakramente inicijacije (krst, prva pričest i potvrda)... jedva može donijeti plodove bez suradnje zajednice. To vrijedi za sakramentalnu katehezu u užem smislu. Riječ je o pripremi za prvu pričest što je obavljaju majke koje vode grupe; vođenju

grupe krizmanikâ; razgovora o krštenju, itd. Istinsko je mjesto sakramentalne kateheze sam život zajednice. Tek u osobnom doživljavanju kršćanskog zajedništva mogu se razumjeti i ostvariti sakramenti kao žarišta kršćanskog života.

13.2. EUHARISTIJA – SREDIŠTE KRŠĆANSKOG ŽIVOTA

13.2.1 Nazivlje

Euharistija	Tijekom vremena nastalo je mnogo naziva za Euharistiju. Oni daju naslutiti veliko bogatstvo što ga to događanje krije u sebi.
Lomljenje kruha	
Večera	Naziv “euharistija” uobičajio se od konca prvog stoljeća. Riječ se naslanja na Isusovo zahvaljivanje za Posljednje večere. Grčki izraz <u>eukharisteîn</u> izvorno znači “zahvaljivati”. U Novom zavjetu nalazimo i ove nazive: “lomljenje kruha” i “Večera Gospodnja”. Od trećeg se stoljeća upotrebljava naziv “žrtva”.
Gospodnja	
Žrtva	
Misa	Riječ “misa” potječe iz šestog stoljeća. Dolazi od latinske riječi “missa”, što znači “otpuštanje”. Naziv je uzet od konačnog čina službe Božje.
Pričest	Hrvatski naziv “pričest” (imati djela i “česti”) latinski se izražava sa <u>communio</u> . Grčkim izrazom <u>koinoia</u> apostol Pavao ističe udioništvo vjernikâ na Kristovu tijelu i krvi čime se postaje Kristovim tijelom (1 Kor 10,16-17). Otuda se u ranoj Crkvi zajedništvo vjernika zove i <u>communiokoinonia</u> . U kasnija vremena riječ postaje vlastita za primanje euharistije. Tako se shvaća i hrvatski naziv “pričest”.

13.2.2 Isusova Posljednja večera s učenicima

Zajedništvo stola u Isusovu životu

Da bismo shvatili smisao Isusove Posljednje večere, valja imati na pameti kako je Isus u svom javnom djelovanju pripisivao veliko značenje zajedništvu stola. Za Židova Isusova vremena gozba je zajednički naziv za dobar i uspio život.

Početak životnog zajedništva	Ona je početak životnog zajedništva za udionike večere. Dobra što se blaguju shvaćaju se Božjim darom. Stoga je jelo, posebice gozba u zajedništvu Božjeg naroda, mjesto naročitog susreta s Bogom. <u>Kroz večeru slavi se i ostvaruje zajedništvo ljudi između sebe i s Bogom</u> . Svečana gozba, dakle, ima kulturno obilježje. Kad, dakle, Isus blaguje sa svojim učenicima ili s ljudima što su ih
Mjesto susreta s Bogom	
Uvodni tečaj	

službeni predstavnici maroda uključili iz židovske vjerske zajednice, on ulazi s njima u zajedništvo. Isus im na ta način posreduje Božju blizinu i smilovanje. To je još jače izraženo i nadmašeno u Posljednjoj večeri prije Isusove smrti.

Hebrejska pasha kao pozadina euharistije

Novozavjetni izvještaji o ustanovljenju Euharistije (Mk 14,22-25; Mt 26,29; Lk 22,19-20; 1 Kor 11,23.26) daju naslutiti da je Isus euharistiju ustanovio u okviru židovske pashe.

Sličnosti	Hebrejska je zajednica u Pashi slavila srž svoje vjeroispovijedi – oslobađanje iz Egipta – kao događaj koji je uvijek iznova nazočan, ali u nadi da se u punini ostvari u novom Božjem svijetu. Prizvuci obreda židovske pashe osjećaju se ne samo u tijeku Posljednje večere nego i u formulacijama riječi ustanovljenja. U slavljenju pashe kućedomaćin izgovara nad jelom značajne riječi. Nad kruhom kaže: “To je kruh što su ga naši oci jeli u pustinji”. Isus se ponaša kao židovski kućedomaćin te se time uključuje u predaju svoga naroda. Što na Posljednjoj čini za svoje učenike, u najužoj je svezi s temeljima Staroga saveza. Zbog toga najveću pozornost zavređuju razlike između njegova postupka i židovskog slavlja.
Razlike	

Isusovo preustrojenje pashe

Zahvaljivanje	Dvostruki nadodani čin zahvaljivanje nad kruhom i vinom te pružanje hrane nazočnima nema usporednice na poganskom i židovskom području.
Formulacija	Formulacija riječi kojima Isus tumači svoj čin još neposrednije pokazuje što je novo u tom Isusovu činu: “Ovo je moje tijelo” u biblijskom značenju govora znači : “To sam ja”. Isus, prema tome, zamjenjuje, upućuje na svoju osobu i time židovsko proslavljanje Božjih spasenjskih djela. Izričaj “koje se daje za vas” najprije upućuje da će se <u>Isus predati u smrt. Ali tu se na poseban način pokazuje da Isusovu smrt treba motriti u svezi s čitavim njegovim životom.</u> U njegovoj se smrti u skrajnje mogućoj mjeri ostvaruje ono što je njegov život značio od samog početka. <u>Taj je život opstanak za Boga i ljude,</u> posvemašnje življenje za drugoga. Isusova opstanak za druge, njegova smrt i uskrsnuće u korist ljudi dolazi do izražaja u riječi “to sam ja” i u hebrejskom žrtveničkom izrazu “ <u>proliti krv</u> ”.
Život za ljude	
Novi savez	
Uvodni tečaj	

Nadalje, riječi nad čašom pomažu spoznati da se na Isusovu samoprinosu temelji Novi savez. (Izričaj “krv Saveza” podsjeća na Izl 24,8; Pavlov i Lukin izraz doziva u pamet iščekivanje Novog saveza o kojem je riječ u Jr 31,31).

13.2.3 Euharistija – susret s Raspetim i Uskrslim

Gospodinov spomen

Ponovno ponazočenje Pavao i Luka donose Gospodinovu naredbu da se euharistijsko slavlje slavi na njegov spomen. Riječ “spomen” u Bibliji ne znači – kako mi zapadnjaci ponajčešće držimo – sjećanje na nešto što je, doduše, prošli događaj, ali što trajno ostaje, nego ponovno ponazočenje. Događaj kome slavimo “spomen” mora se dogoditi ovdje i danas u zajednici koja ga slavi. Kao što Židovi u slavljenju Pashe stupaju pred onog Boga koji je oslobodio njihove očeve iz Egipta i svoj narod uvijek iznova oslobađa, tako i kršćani u euharistiji slave Isusa Krista koji je svojim životom za ljude postao posrednik Novog i Vječnog Saveza.

Vazmeno ponavljanje Isusove posljednje večere

Središnjica života s Uskrslim Novozavjetni izvještaji o ustanovljenju Euharistije svjedoče da je u euharistijskom slavlju nerazrješiva cjelina: Isusov život, njegova smrt i uskrsnuće. Ti izvještaji posjeduju liturgijski pečat. To znači da je ponavljanje riječi/ustanove “obojeno” praksom povazmene zajednice. Očito su prvi kršćani znali da središnjica njihova života s Uskrslim jest euharistijsko slavlje. Tu se ostvaruje što je Isus započeo u svome životu i smrti.

Euharistija – susret s Uskrslim

Lukin izvještaj o susretu učenika iz Emausa s Uskrslim (Lk 24,13-35) naročito jasno svjedoči uskrsnom obilježju euharistije. Opis večere za vrijeme koje im se “otvoriše oči” sigurno ima na pameti riječi ustanovljenja euharistije. Te riječi nose pečat ondašnjih euharistijskih crkvenih slavlja. Euharistija je, prema tome, iznimna prilika za susret s uskrsnim Gospodinom.

Na putu prema konačnom dovršenju

Zalog posljednjeg vremena i snaga do njega

“Dok ne dođeš u slavi”! Kao vazmena otajstva euharistija istovremeno ima obilježje konačnog vremena. Isus je slavio svoju Posljednju večeru imajući pred očima njeno dovršenje u konačnom kraljevstvu svoga Oca. Povazmena zajednica pri lomljenju kruha moli za konačno objavljeno svoga Gospodina (“Maranatha” – “Dođi, Gospodine”! 1Kor 16,22; Otk 22,20). Euharistija je zalog posljednjeg vremena koje je s Uskrsom već započelo isto tako ona je izvorna snaga za Crkvu na putu prema posljednjem usavršenju pri dolasku Gospodinovu.

13.2.4 **“Euharistija je realna prisutnost” i “Transsupstancija” – Euharistija kao Gospodinov doprinos**

Stručni teološki izrazi

“Transsubstancija”

“Transsignifikacija”

“Transfinalizacija”

Od polovice 12., stoljeća euharistijsko se zbivanje označuje sa “transsubstancijacija” (“pretvorba bitka”). U naše vrijeme nastoji drugim izrazima nadopuniti taj statički i stoga nejasni izraz. Novi izrazi kao “transsignifikacija” još jasnije ističu odnos prema primaocu Euharistije. Naznačuje da pretvorene euharistijske čestice poprimaju novo značenje (“transsignifikacija”) i novu svrhovitost (“transfinalizacija”).

“Pretvorba bitka” kao izraz Gospodinova samoprinos

Riječ “supstancija” izvorno znači samostojnost, samoopstanak, usebnost i zasebnost. “Transsupstancija”, prema tome, znaci su kruh i vino gube svoju samostojnost. Proslavljeni Gospodin uzima njihov opstanak time što u njima izražava samoga sebe. Na taj način postaje nazočan među svojima u okviru i vremenu ovoga svijeta. Tu postaje očevidna Isusova odlučnost da do krajne granice bude sa svojima i kod svojih (usp. Iv 13,1), da bude za njih.

13.2.5 Euharistija – ostvarenje cjelokupnoga Kristova djela

Euharistija kao “žrtva”

Euharistija je “nekrvno obnavljanje žrtve na križu”, ali taj izričaj je veoma nedostatan, jer ne obnavlja se Isusova smrt, nego uspomena na tu smrt. Iz to, euharistija se ne odnosi pretežno ili čak isključivo na Isusovu smrt na križu, već je treba promatrati u svjetlu svega Isusova života u euharistiji se daje Isus iz Nazareta kao raspeti i proslavljeni. Ono što je on sada kao proslavljeni, to je postao žrtvom svoga života. Kao Proslavljeni, Isus trajno ostaje u onoj otvorenosti prema Bogu i ljudima na koju se uputio u svom životu i smrti. Druge žrtve za izmirenje ljudi s Bogom ne boće biti jer Isus Krist trajno živi da bi se za nas zauzimao (Heb 7,25). Euharistija je, dakle, žrtva utoliko što u njoj proslavljeni Krist kao uskrsli iznova ostvaruje svoj životni prinos koji je izvor spasenja.

Euharistija kao sjećanje na Večeru novoga, Vječnog Saveza

Još je jedno gledište euharistije – samodarivanje Gospodina – prisutno u naviještanju “uspomene na Večeru”. U euharistiji spasenjskim događajem postaje sav Kristov čin sa svime što je on za nas. Kas slavimo Gospodinov “spomen”, sam Gospodin donosi u svojoj osobi sve što je za nas učinio i čini. Daje nam se kao onaj koji je za nas živio i za nas umro. Daje se kao Uskrsli i Proslavljeni. Time nas čini Crkvom, Božjim narodom Novog i Vječnog Saveza.

13.2.5 Slavljenje Euharistije

Povijest slavljenja mise

Početak: uz
dnevno
blagovanje

1.stoljeće:
odvojeno od

Uvodni tečaj

Vanjski oblik slavljenja euharistije ima dugu povijest. Prva kršćanska pokoljenja svoje dnevno blagovanje smatraju nastavkom onoga zajedništva stola koje je Isus imao sa svoji učenicima. U dvostrukom činu na kraju redovitog obroka slave “uspomenu” Gospodinovu. Euharistijsko slavlje na prvi sedmični dan, nedjelju (dan Uskrsnuća) uskoro poprima naročito značenje. Već se u 1. stoljeću euharistija dijeli od redovitog obroka. Prenosi se u jutro i

redovitog obroka	obogaćuje elementima sinagogalne vježbe Božje – čitanjem Svetog Pisma. Od srednjeg vijeka svećenik se sve više isključuje iz zajedništva s vjernicima.
Srednji vijek: vjernici	Papa Pijo V, oslanjajući se na Tridentski sabor (1545-1563), naveden kritikom reformatora ustanovljuje novi pojednostavljen red misnog slavlja. Time se odstranjuju mnoge zloporabe, ali misa i dalje ostaje liturgijom klera.
Tridentski sabor: pojednostav- ljenje, ali liturgija klera	Sudjelovanje vjernika često je bilo samo puka nazočnost. Ograničavalo se na pobožnost uz pomoć misala ili krunice što su vjernici obavljali slušajući istovremeno misu. Od 17. stoljeća misno pjevanje na materinskom omogućuje novi oblik vjerničkog sudjelovanja u misnom slavlju.

Liturgijska reforma 20. stoljeća

20. stoljeće: obnova	Tek su reformna nastojanja 20. stoljeća donijela duboki preokret u poimanju liturgije. Pričesni dekreti pape Pija X u kojima papa poziva na ranu prvu pričest i na svagdanje sudjelovanje na euharistijskoj gozbi te nastojanja liturgijskog pokreta urodili su užim uključenjem većeg broja vjernika u euharistijsko zbivanje. Sve se svjesnije spoznaje da bogoslužje valja tako oblikovati te ono bude narodu dostupno kao središnji događaj njegova vjerovanja. Istinski plod tih nastojanja donijela je Liturgijska konstitucija 2.Vat.sabora.
-------------------------	---

Poticaji za daljnje razmišljanje

Riječ je zapravo o tome da se vidi što stoji “iza”. To vrijedi za sveukupnu Božju povijest s čovjekom, ali posebice za euharistiju. Vanjski znaci u kojima se ona događa stalan su zov na uvijek dublje shvaćanje otajstva tog zbivanja. Koja se ponuda, koja mogućnost i koji Gospodinov zahtjev izražuje i ostvaruje u euharistiji?

Poticaji za daljnje djelovanje

Znaci –a tako i sakramentalni znaci – postižu svoj cilj tek onda, kad na što je moguće jasniji način izražuju ono što označuju. Slavlje sakramenata uz nužne središnje radnje povezano je mnogim pojedinačnim obredima. Oni pružaju mnoge mogućnosti za pojašnjenje onoga što se sakramentalnim znacima označuje. Pomislite na primjer na kakav bi se način dalo spremati euharistijsko slavlje za posebnu zgodu ili određenu dobnu zajednicu da bi time sudionici kudikamo lakše shvatili egzistencijalno značenje euharistije. Pomoć za to pruža izbor odgovarajućih pjesama, slobodno oblikovanje vjerničke molitve, različiti čini kao prinos darova, pozdrav mira, itd.

Poticaj za daljnji (raz)govor

Ima li netko premalo osoban odnos prema crkvenom sakramentalnom životu , pa ga želite u nj uputiti, imajte u prvom redu na umu da se sakramenti shvaćaju kao poziv na osobni susret s Kristom.

Upućivanje na značenje znakova u običnom ljudskom životu često olakšava razumijevanje sakramentalnih čina.

Poticaji za daljnji studij - literatura na hrvatskom jeziku

- Anciauy   Sakramenti i život. Temelji i smjernice za obnovu pastorala sakramenata, Zagreb, KS 1970, 91 str.
- Baciocchi,deJ.,   Euharistija u suvremenom katolicizmu, Svesci 17-18 (1970) 51-57.
- Devetak, V.,   Nedjeljno euharistijsko slavlje, (Priručnici 11), Zagreb, KS 1974, 204 str.
- E:U:
Euharistija   Zaleđe borbe za liturgijsku reformu. Svesci 29.
(1976)75-77. Nk 202-305 (za te dijelove nema dodatka kardinalske komisije).
- Golub, I.,   -Bog djelitelj milosti, Zagreb, 1966, 176+23 str. (ciklostilom) (O sakramentima općenito).
- Euharistija. Sustavno-spekulativna teologija, Zagreb, 1968, 66 str. (ciklostilom).
- Gospodinov spomen-čin. Liturgika, patristika, učiteljstvo, kršćanska osobnost, Zagreb, 1970, 320 str. (ciklostilom) (Euharistija).
- Gelineau, J.,   Pastoral liturgijskih slavlja, (Volumina Theikiguca IV), Zagreb, KS; 1973, 588 str. (otajstvo, oznake, službe, službenici, znakovi, dani, vremena, mjesto okupljanja).
- Hösslinger, N.,   Liturgija "malenih", Svesci 15(1969) 11-12
- Konstitucija o   II Vat.koncil, Dokumenti, Biblioteka "Koncil W, Zagreb, KS, 1970, 7,72.
svetoj liturgiji,
- Michell, J.Ch.,   Kako izgraditi euharistijsku zajednicu, Svesci 4-5 (1977)1-4.
- Pellegrino, M.,   Novi vidici liturgije, Svesci 9 (1978)52.
- Rahner, K.,   Prisutnost Kristova u liturgijskoj zajednici, Svesci 14(1967) 7-10.
- Rebić, A.,   Uloga i značenje Euharistije u prvoj Crkvi, BS 4(1974)537-560.
- RBT: Euharistija, zahvaljivanje, zajedništvo, Žrtva, žrtvenik, hvala.
- Renwart, L.,   Zašto ove diskusije u vezi s Euharistijo?, Svesci7-8(1967)54-58.
- Uvodni tečaj

- Rouillard, Ph., 18 stoljeća liturgijske reforme, Svesci 1(1967)53-57.
- Schillebeeck, Krist sakrament susreta s Bogom ("Priručnici 14") Zagreb, KS, 1976, 175 str.
- Sveta kongregacija obreda, Uputa o štovanju euharistijskoga otajstva, Dokumenti 5, Zagreb, HKDĆM, 1967.
- Sveti zbor za bogoštovlje, III uputa o liturgiji, Dokumenti 32, Zagreb, KS, 1879,32 str.
- Šeper, F., Današnji čovjek i euharistija, Svesci 1(1967) 22-27.

“ČITANKA” 13. PISMA

Biblijski tekstovi donose usporedno (sinoptički) četiri novozavjetna izvještaja o ustanovljenju euharistije. Starozavjetni tekst (Izl 24,1-11) jest izvještaj o sklapanju staroga Saveza. Riječi i obred ustanovljenja toga Saveza upadno su slični s novozavjetnima. 1 Kor 10,16-17 i Otk 3,20 odraz su onoga što Pracrkva vjeruje o euharistiji.

Učiteljski tekstovi 2.vat.sabora govore o liturgija kao vrhuncu i izvoru njezine snage (o liturgiji 10), o obnovi liturgije (ondje, br.21) te o svjesnom, pobožnom sudjelovanju vjernika u njoj (ondje, br.48) i o euharistiji kao korijenu i stožeru zajedništva (o prezbiterima, 6e).

Otački tekstovi dočaravaju svježi miris oduševljenog slavljenja euharistije u Rimu 2.st. (sv. Justin), stav prema euharistiji u Africi na početku 4.st. te način pričešćivanja u Jeruzalemu za vrijeme biskupovanja sv. Ćirila (4.st.) te u Egiptu i Maloj Aziji za sv. Bazilija Velikog (4.st.)

Teološki tekstovi pružaju načela za slavljenje euharistije (kard. Šeper) i za sudjelovanje vjernika u njoj (Devetak).

Prigodni tekstovi dozivaju u pamet što euharistija znači ljudima koji samo “idu na misu” (Devetak), a što onima koji je (doživljeno) slave u malim zajednicama (Hösslinger).

Literarni tekstovi jesu Nazorov doživljaj tijelovske procesije i Mihalićeva pjesma o kruhu koji stvara pravo zajedništvo i iskreno prijateljstvo.

USTANOVLJENJE VEČERE GOSPODNJE

Mt 26, 26-29
Usp.r.29.

²⁶ I dok su blagovali uze Isus kruh, blagoslovi Boga pa razlomi, dade svojim učenicima i reče: "Uzmite i jedite! Ovo je tijelo moje!"

²⁷ I uze čašu, zahvali i dade im govoreći: "Pijte iz nje svi!"

²⁸ Ovo je krv moja, krv Saveza, koja se za mnoge proljeva na otpuštenje grijeha.

²⁹ A kažem vam: ne, neću od sada piti od ovog roda trsova do onog dana kad ću ga – novoga s vama piti u kraljevstvu Oca svojega".

Mk 14, 22-25
Usp.r.25.

²² I dok su blagovali, on uze kruh, blagoslovi Boga pa razlomi, dade im i reče: "Uzmite, ovo je tijelo moje".

²³ I uze čašu, zahvali i dade im. I svi su iz nje pili.

²⁴ A on im reče: "Ovo je krv moja, krv Saveza, koja se za mnoge proljeva.

²⁵ Zaista, kažem vam, ne, neću više piti od ovog roda trsova do onoga dana kad ću ga – novoga- piti u kraljevstvu Božjem".

Lk 22, 15-20

¹⁵ I reče im: "Svom sam dušom čeznuo ovu pashu blagovati s vama prije svoje muke.

¹⁶ Jer, kažem vam, neću je više blagovati dok se ona ne završi u kraljevstvu Božjem".

¹⁷ I uze čašu, zahvali i reče: "Uzmite je i razdijelite među sobom.

¹⁸ Jer, kažem vam, neću više piti od roda trsova dok kraljevstvo Božje ne dođe".

¹⁹ I uze kruh, zahvali, razlomi i dade im govoreći: "Ovo je tijelo moje koje se za vas predaje. Ovo činite meni na spomen".

²⁰ Tako i čašu, pošto večeraše. Govoreći: "Ova čaša novi je Savez u mojoj krvi koja se za vas proljeva".

Usp.r.18.

1 Kor 11, 23-26

²³ Doista, ja od Gospodina primih što vama predadoh: Gospodin Isus one noći kad bijaše predan uze kruh, ²⁴ zahvalivši, razlomi i reče "Ovo je tijelo moje – za vas. Ovo činite meni na spomen". ²⁵ Tako i čašu po večeri govoreći: "Ova čaša novi je Savez u mojoj krvi. Ovo činite, kad god pijete, meni na spomen". ²⁶ Doista, kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu, smrt Gospodnju navješćujete, dok on ne dođe.

Zadatak

U čemu se četiri izvještaja o Posljednjoj večeri slažu, a u čemu se razlikuju? Pokušajte rastumačiti razlike. Koja iskustva euharistije u njima dolaze do izražaja?

Usporedite ono što je rečeno u 13.2.2 i 13.2.3.

1 Kor 10,16-17 ¹⁶ Čaša blagoslovna koju blagoslivljamo, nije li zajedništvo krvi Kristove? Kruh koji lomimo, nije li zajedništvo tijela Kristova? ¹⁷ Budući da je jedan kruh, jedno smo tijelo mi mnogi; ta svi smo dionici jednoga kruha.

Izl 24, 1-11 ¹ Potom reče Mojsiju: “Uziđi k Jahvi – ti, Aron, Nadab i Abihu i sedamdeset izraelskih starješina. Poklonite se izdaljnega! ² Neka se sam Mojsije primakne k Jahvi! Oni neka se ne primiču, a puk neka se s njim penje”.

³ Dođe Mojsije i kaza narodu sve riječi Jahvine i sve odredbe. A sav puk odgovori u jedan glas: “Sve riječi što iz Jahve reče, vršit ćemo” ⁴ Tada Mojsije popiše sve riječi Jahvine. A ujutro podrani te podigne žrtvenik na podnožju brda i dvanaest stupova za dvanaest plemena Izraelovih. ⁵ Zatim naloži mladim Izraelcima da prinesu žrtve paljenice i da žrtvuju Jahvi junce kao žrtve pričesnice. ⁶ Mojsije uhvati krv; polovinu krvi ulije u posude, a polovinu izlije po žrtveniku. ⁷ Prihvati zatim knjigu Saveza pa je narodu glasno pročita, a narod uzvрати: "Sve što je Jahve rekao, izvršit ćemo i poslušat ćemo". ⁸ Mojsije potom uzme krvi te poškropi narod govoreći: “Ovo je krv Saveza koji Jahve sada s vama uspostavlja na temelju svih ovih riječi”.

⁹ Onda se uspne Mojsije s Aronom, Nadabom i Abihuom i sa sedamdeset starješina Izraelovih. ¹⁰ Oni vidješe Boga Izraelova: podnožje njegovim nogama kao da je bilo od dragoga kamena safira, sjajem nalik na samo nebo. ¹¹ Ni ruke svoje nije pružio na izabranike Izraelaca: slobodno su Boga motrili i jeli i pili.

Otk 3,20 ²⁰ Evo na vratima stojim i kucam; poslušaj li tko glas moj i otvori mi vrata, unići ću k njemu i večerati s njim, i on sa mnom”.

II vatikanski sabor: Konstitucija o liturgiji

Br.10

“Liturgija je ipak vrhunac kojemu teži djelatnost Crkve, i ujedno izvor iz kojega proističe sva njezina snaga. Doista, apostolski su naponi upravljani k tome da se svi koji su vjerom i krštenjem postali Božja djeca, sastaju zajedno, usred Crkve hvale Boga, sudjeluju kod žrtve i blaguju Gospodnju večeru.

Zauzvrat ista liturgija potiče vjernike da “nasićeni vazmenim otajstvima budu složni u bogoljubnosti”, ona moli da “životom vrše ono što su vjerom prihvatili”, a obnavljanje Saveza između Gospodina i ljudi u euharistiji, privlači i podiže vjernike u neodoljivoj ljubavi Kristovoj. Iz liturgije dakle, osobito iz euharistije, kao s izvora, izljuje se na nas milost te se s najvećim uspjehom postizava ono posvećenje ljudi i proslava Boga u Kristu, prema čemu se, kao prema svojoj svrsi, stječu sva druga djela Crkve...”

Str.2 br.21.

br.48

“Crkva zato svom brigom nastoji oko toga da vjernici ne bi prisustvovali tom otajstvu vjere kao tuđinci ili nijemi gledaoci, nego da ga kroz obrede i molitve dobro razumiju, pa da svjesno, pobožno i djelatno učestvuju u svetom činu; da se poučavaju Božjom riječi, krijepe blagovanjem Gospodnjeg tijela, zahvaljuju Bogu, pa da se prikazujući neokaljanu žrtvu, ne samo rukama svećenika, nego zajedno s njim – nauče prinositi sami sebe, i da se tako po Kristu posredniku iz dana u dan usavršavaju u jedinstvu s Bogom i među sobom, da napokon Bog bude sve u svemu...”

O prezbiterima – br.6 e

“Ipak se nijedna kršćanska zajednica ne može izgrađivati ako nema svoj korijen i stožer u svetkovanju presvete Euharistije. Od nje dakle treba započeti svaki odgoj duha zajedništva. Ovo je svetkovanje iskreno i potpuno kad vodi kako do različitih djela ljubavi i uzajamnog pomaganja tako i do misijske djelatnosti i različitih oblika kršćanskog svjedočenja...”

Zadatak:

Koje Vam nove spoznaje o bogoslužju pružaju ovi koncilski tekstovi?

Kako biste ih mogli provesti u djelo?

S kim biste to mogli u suradnji učiniti?

“Sveti Justin, filozof i mučenik, u svojoj prvoj apologiji što je 150. godine napisao u Rimu, daje nam najdetaljniji opis nedjeljnog svetkovanja: “U dan koji se zove dan sunca, svi se naši, koji stanuju po gradovima ili selima, sastaju na istom mjestu. Čitaju se spisi apostola i proroka..., predstojnik potiče na nasljedovanje tih lijepih primjera..., svi zajedno ustajemo i molimo..., donose se kruh, vino i voda... Predstojnik nad njima moli euharistiju, a puk mu odgovara: Amen... Dijele se stvari nad kojima je izgovorena euharistija... Svi se, dakle, sastajemo u dan sunca jer je to prvi dan u kojem je Bog oblikovao tamu i materiju, stvorio svijet, i u koji je uskrsnuo od mrtvih Isus Krist, naš Spasitelj”. Psihozu nedjelje izražava oduševljena izjava abitinskih mučenika (Tunis), 31 muškarac i 18 žena, koje još nazivaju mučenicima nedjelje, koji pred kartaškim prokonzulom (304.godine) izjavljuju: “Skup slavno proslavismo... jer bez euharistije ne možemo biti... ne možemo propustiti nedjelju”...

Po knjizi: Devetak, *Nedjeljno euharistijsko slavlje* str.8.

U Euharistijskom slavlju

Pokroči naprijed, ne idi ruku raskriljenih pred sobom; prste ne raširuj; lijevom rukom desnici načini prijestolje da primi Kralja. Uleknuta dlana primi Kristovo tijelo i odgovori Amen... Pazi da ti ništa ne padne. Zaista, kad bi što palo, kao da bi se štogod od svojih udova izgubilo. Reci: kad bi ti tko god dao zlatnih zrnaca, ne bi li ih velikom pomnjom čuvao i budno opazio da ti se koje ne izgubi te da ne budeš na gubitku? Zar dakle nećeš još više paziti da ne padne koja čestica od onog što je skupocjenije od zlata i od najvrijednijih dragulja?

Ćiril Jeruzalemski

Pitanje:

Pričešćujete li se radije na jezik ili na ruku? Zašto?

“Naš je običaj, međutim, da se pričesćujemo četiri puta na tjedan: u nedjelju, u srijedu, u petak i u subotu, a i u druge dane ako padne spomen kakva sveca.

Suvišno je, s druge strane, dokazivati da to nije nikakva velika stvar ako u vrijeme progona bude netko prisiljen – jer nije prisutan svećenik ili liturg – uzeti pričest vlastitom rukom: to nam dokazuje sam dugotrajan običaj.

Svi monasi po pustinjama, gdje nema svećenika, čuvajući kod kuće svete čestice, sami sebe pričesćuju. A u Aleksandriji i Egiptu i svi vjernici laici u najviše slučajeva imaju pričest u svojoj kući i pričesćuju sami sebe kad hoće. Pošto je svećenik jedanput obavio žrtvu i podijelio je, onaj koji je svoj dio od nje primio u cijelosti, s pravom mora vjerovati da uzimajući svakog dana dio od nje udioništva u žrtvi i prima od onoga koji mu je dao. Ta i u crkvi, svećenik pruži jedan dio i primatelj ga sa svom vlašću drži te ga tako vlastitom rukom prinosi ustima. No, u stvari dođe na isto, ako netko primi od svećenika samo jednu česticu, ili primi više čestica zajedno” (Ep.93: PG 32,483-486).

Sv. Bazilije Veliki, biskup Cezareje u Kapadociji
Po T. Šagi-Bunić, *Izazov starih*, Zagreb, KS, 1972, 128-129.

Današnji čovjek i euharistija

... Budući da je Euharistija najveće i najsnažnije što Crkva ima ona mora pregledati ovo svoje najveće blago u vidu današnjeg čovjeka, da od bogatstva ovoga misterija ječe istakne, iznese, osvježi, valorizira ono što je danas potrebnije i uspješnije. Bogatstvo ovoga misterija tako je veliko da ga ljudski um ne može do kraja iscrpiti, a pogotovo je nemoguće da svi aspekti toga bogatstva zauzmu jednaku živu vrijednost u srcu čovjeka u svako doba. U različito vrijeme, prema potrebama i okolnostima, Crkva je u svojoj pastoralnoj praksi više isticali jedan vidik, a u drugom času drugi. Danas je potrebno razmotriti što u ovaj čas treba da zauzme važnije mjesto, s obzirom na današnje ljude, njihovu kulturu, njihove zahtjeve...

...Euharistijski sastanak (kao sabrana zajednica) nije u ova posljednja stoljeća – ni u teoriji ni u praksi bio dovoljno valoriziran. U stvari se sačuvao pravni minimum, ali životna punina euharistijske asembleje bila je zanemarena i smetnuta s uma. Poznata je usporedba kardinala Lercara u knjizi “A Messa, figlioli!” “Jednostavno prisustvujte Misi – kaže on- pa makar s misalom, to je kao jesti u restoranu, gdje pojedinci nemaju nikakve veze jedni s drugima. Nasuprot aktivno sudjelovati u Misi, skupnim moljenjem, skupnim pjevanjem, zajedničkim gestama, to je kao sudjelovati kod zajedničkog obiteljskog stola”. Ovaj povratak k životnoj punini kršćanskog euharistijskog sastanka jedan je od temeljnih zadataka, ako želimo ostvariti i proživljavati euharistijski misterij u Crkvi kako odgovara potrebama današnjeg čovjeka...

Franjo kard. Šeper:
Svesci 1(1967) 23 i 24)

Zadatak

Konkretizirajte zajedno s još nekima ova načela za svoju euharistijsku zajednicu!

Djelatnost vjernika

... Sudjelovati ne znači doći u zajednicu, “slušati misu”, prisustvovati i pridružiti se činu što ga netko drugi vrši, nego angažirati se čitavim svojim bićem u totalitet slavljenog otajstva, poistovjetiti se sa svetim činom...

... Puno, svjesno i djelatno sudjelovanje ostvaruje se samo u slučaju savršene skladnosti duha i tijela. Čitav čovjek u totalitetu naravi, u jedinstvu sastava kako ga je Bog stvorio sudjeluje u liturgijskom slavlju. To je susret čitavoga čovjeka s Bogom, a ne samo dijalog duše s Bogom. Treba “svoju pamet uskladiti s glasom” (SC 11) i s vanjskim držanjem. Unutrašnje doživljavanje nužno se odražuje na vanjštini. Ukoliko je ljudski pokret autentičan, ne može a da se ne izrazi u nutarnjoj riječi, popraćenoj vanjskim odrazom.

Nema sumnje da vanjski izraz nije autentičan ako nije produhovljen unutarnjim stavom. Unutarnji dijalog je bolji, ali i vanjski dijalog može ražeći unutarnji žar...

“Nije dosta biti pobožan i pažljiv, točan; vjernici trebaju imati novu svijest da su i oni koncelebranti, sustolnici u živom slavlju, a ne tek pasivni promatrači i prisutnici. Nužno je da ih obuhvati osjećaj radosti što se nalaze s uskrsnim Gospodinom, koji je prisutan među svojimima...”

“... Za takvu odgovornu i blagodarnu djelatnost treba vjernike poučiti i pripremiti. Trebaju poznavati liturgijski duh, shvatiti liturgiju, proživljavati je u svim njenim elementima, u njenim kretnjama, obredima, molitvama. Nije problem naučiti vjernike kad treba stajati, kad sjediti, kad odgovarati, kad pjevati. Sve ih to može iz dosadašnje pasivnosti i internosti dovesti u formalizam ako to obavljaju bez shvaćanja, razumijevanja i sukladnosti duha. Najvažnije je oblikovati liturgijski duh, poučiti vjernike o velikim Božjim otajstvima, o pashalnom otajstvu Kristovu, o Mističnom tijelu, o Crkvi Božjeg naroda, zapravo, o središnjim istinama kršćanstva.

Kad vjernici nauče da budu istinski sudionici i djelatnici u euharistijskom slavlju, onda će postati svjesni svoje stvarnosti, tj. da su svećenički narod. Suradnja na liturgijskom planu moći će se lakše prenijeti i na suradnju na egzistencijalnom planu”.

V. Devetak, *Nedjeljno euharistijsko slavlje*, str.31-33.

Zadatak:

Promotrite (u obitelji, s poznatima, župnikom, na korizmenim sastancima) euharistije svoje zajednice u svjetlu ovih tekstova.

Što biste mogli provesti u život?

“Jedan naš biskup, prigodom posjeta jednoj župnoj zajednici poslije svete mise zadržao se sa svojim vjernicima u prijateljskom razgovoru. Između ostaloga, pitao ih je da li su što doživjeli na netom završenom euharistijskom slavlju. Odgovorio je jedan mlad čovjek. Njegov odgovor bio je više nego porazan: “Na misi nisam doživio ništa”.

Svatko tko ne shvaća što je misa, mogao bi slično odgovoriti. Mnogi promatraju misu kao neku svetu predstavu, kao nekakav tajanstveni bogoštovni čin što ga vrši svećenik, kojem zbog zapovijedi moraju prisustvovati. Zbog takvog krivog poimanja misa je postala automatska religiozna praksa.

Mnogima je euharistijsko slavlje još uvijek nepoznanica, ili o njoj imaju tek poneku blijedu ideju. Zbog toga su kod mise tako pasivni i duhom odsutni.

Misa im je duga, dosadna, jedva čekaju kad će završiti. Međutim, na sportskoj utakmici nitko se ne dosađuje i ne smatra je predugom. Sate i sate sjede pred televizorom i u kinu te se suživljavaju s onim što se pred njim zbiva i prikazuje.

Prije utakmice ljudi se zanimaju za potrebne pojedinosti, prije gledanja filma pročitaju sažeti sadržaj da bi zbivanja što bolje shvatili i da bi se što životnije angažirali. A kako se vjernici pripremaju za nedjeljno euharistijsko slavlje. Da li se uopće pitaju što je misa? Što ona znači? Što se tu zbiva i doživljava? Koji je njihov udio u misi? Kakvu vezu ima misa s njihovim životom? Uz mnoge žrtve hodočaste u razna svetišta, nose zavjetne darove, mole pred slikama svetih, a ne shvaćaju da je pravo središte svijeta oltar njihove župne crkve, gdje se Božji narod sastaje s uskrsnim i živim Kristom, koji sa svojim pukom obavlja tajnu svoje Večere”...

Devetak, *Nedjeljno euharistijsko slavlje*, str.5.

Liturgija u malim zajednicama

“To je ustvari samo po sebi razumljivo, da se već postojeće zajednice, kakve jesu, uzmu i da se s njima proslavljuje Euharistija. A isto je tako samo po sebi razumljivo da se oblik toga proslavljanja mora udesiti prema takvoj zajednici. Jer ako se uguši sve osobno, svaka toplina, kakva baš mora zračiti jedino u jednoj maloj zajednici, ako i ovdje gospoduje ceremonija, onda Crkva više nije živa i životna zajednica, nego organizacija, “Acies ordinata”, mašina. Onda ni nova liturgija nije drugo nego samo odvijanje propisanog obreda.

Ako mala Crkva ne bi imala ljubavi prema velikoj, onda ona ne bi uopće mogla proslavljivati Euharistije. Ali velika Crkva u stvari nije ništa drugo nego zajednica malih Crkava. Velika se Crkva ostvaruje po maloj Crkvi, a ne mala po velikoj. Tako je teritorijalna župa zajednica malih Crkava, svjetska Crkva zajednica dijeceza, koje papinski dokumenti još i danas označuju kao “Crkve”. Kršćani će samo onda biti povezani i s velikom, svjetskom Crkvom, ako Crkvu doživljavaju u

svojoj neposrednoj okolini. Jer ono što će pojedinom čovjeku omogućiti da bude zainteresiran za Crkvu nisu problemi Crkve u pojedinom narodu ili svjetske Crkve, nego prvenstveno njegovi osobni i ljudski problemi. Svagdje gdje se kruh lomi u kućama, zajednicama ili na putu, svagdje ondje je Emaus. A samo onaj koji je doživio Emaus, moći će razumjeti Jeruzalem i Rim”.

N. Hösskubger: *Svesci* 15, str.12.

Zadatak:

Imate li nekih iskustava s euharistijom u malim zajednicama?

S kime biste o tome mogli porazgovoriti?

Znate li da postoji posebna uputa Kongregacije za bogoštovlje o takvim euharistijskim zajednicama?

Iz: OŽ 3-1977, 271

Vladimir Nazor:

TIJELOVO

“Od glada, kuge i rata nas spasi,
Gospode!” – Blista ostenzorij. S granja
Crveni cv’jerci trune se mogranja.
Na njivi svuda kleknuli su klasi.

Meni je ko da i o moje vlasi
Kolutić neki, bl’ješteći, prijanja.
Život svih mojih otvara se sanja.
Svi moji n’jemi govore sad glasi.

Maslina srebro trepče put visina.
Oblak se b’jeli, silazeći, njija;
A moja c’jela osjeća nutrina,
Da bivam čist i zdrav ko kap od vrela,
Ko vlat od žita, sv’jestan, da sam i ja
Čest uv’jek živa Gospodnjega T’jela.

Trsat VI:1972.
Priredio: Đuro Kokša,
Hrvatska duhovna lirika, Rim, 1968
Str.191-192.

KRUH NA STOLU

Sve što mi želiš reći, kaži mi
Pred njim, tamnim kruhom na stolu.
Okolo njeg zidovi i zvijezde. I svi obruči
Koji stežu moje srece.

Pred njim, trajnijim od svih zastava,
Kaži mi, ako smiješ, svoju osudu.
On će znati. I sve strahove
Učiniti smiješno malim.

Pred njim, kruhom na stolu,
Što se neprekidno obnavlja u nadi,
Možeš mi život zamijeniti smrću.
S njim ću je veselo blagovati.

(Slavko Mihalić)

Zadatak:

- *Sjećate li se nekog svog doživljaja euharistije?*
- *Izrecite taj doživljaj prisposobom "Euharistija je kao... (dopunite rečenicu nekom slikom, ne pojmom).*
- *U grupi pročitajte prisposobe i izmijenite dojmove.*

Izdaje: Institut za višu teološku kulturu pri Bogoslovnom fakultetu, Zagreb, Kaptol 31, telefon (041)38-446. Glavni urednik: Dr. Jerko Fućak, predstojnik Instituta
Odgovara: Dr. Vjekoslav Bajsić, Kaptol 31
Naklada i uprava: "Kršćanska sadašnjost" 41001 Zagreb, Marulićev trg 14, pp. 434, telefon 441-102 ili 444-013.

PRIJEVOD: Dr. Marijan Mate Mandac

STRUČNA I PASTORALNA LEKTURA: Mag. Petar Milanović

LITERATURU PRIKUPILI: Mag. Dragica Lončar i Dr. Jerko Fućak

TEKSTOVE ČITANKE IZABRAO: Dr. Jerko Fućak